

Guia docent de l'assignatura "Sociologia de l'educació"**2011/2012**

Codi: 101158

Crèdits ECTS: 6

Titulació	Pla	Tipus	Curs	Semestre
2500262 Sociologia	819 Graduat en Sociologia	OB	3	1

Contacte

Nom : Aina Tarabini-Castellani Clemente

Email : Aina.Tarabini@uab.cat

Utilització d'idiomes

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Algun grup íntegre en anglès: No

Algun grup íntegre en català: Sí

Algun grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

No hi ha prerequisits per cursar aquesta assignatura

Objectius i contextualització

El programa de Sociologia de l'Educació té com a objectiu la introducció dels principals corrents teòrics sobre la relació entre educació i societat. El programa s'estructura en cinc blocs temàtics que s'ordenen a partir del desenvolupament cronològic i del context social, econòmic i polític de la disciplina. Al primer bloc, en forma d'introducció, es desenvolupen les qüestions epistemològiques fonamentals relatives a la relació entre sociologia i sociologia de l'educació; s'inclou en aquest bloc el tractament de l'educació per part dels clàssics i es realitza una interpretació sociològica de l'evolució de les formes de transmissió cultural. El segon i el tercer bloc són el nucli central del programa. Es revisen els principals corrents de la disciplina entre els anys cinquanta i setanta, període de més desenvolupament de la disciplina. D'una banda es presenten les aportacions més significatives de la teoria funcionalista de l'educació i la seva importància en un context d'expansió socioeconòmica. D'altra banda, es revisen les teories crítiques que tenen especial importància a partir dels anys setanta. El quart bloc parteix del sorgiment de la "nova sociologia de l'educació" com a punt d'inflexió de la disciplina i de les seves conseqüències sobre el desenvolupament teòric posterior. El cinquè bloc incorpora les variables de gènere i ètnia a l'anàlisi de l'educació i les teories més destacades en aquest terreny.

Competències i resultats d'aprenentatge

1332:E01 - Descriure els fenòmens socials de manera teòricament rellevant i tenint en compte la complexitat dels factors implicats, de les seves causes i dels seus efectes.

1332:E01.21 - Definir els conceptes sociològics adequats per interpretar els fenòmens educatius i escolars.

1332:E01.22 - Comparar els diferents enfocaments teòrics sobre l'educació.

1332:E01.23 - Relacionar els enfocaments teòrics amb els debats sobre l'ordre social, la desigualtat i les estratègies socials.

1332:E02 - Demostrar que es comprenen els enfocaments de la teoria sociològica, així com els diversos vessants, interpretacions i el context històric.

1332:E02.13 - Distingir les interpretacions socials de l'educació d'acord amb aquests enfocaments.

1332:E02.14 - Expressar els debats al voltant d'aquests enfocaments, pel que fa a l'educació.

1332:E02.15 - Relacionar els debats entorn d'aquests enfocaments, referits a l'educació, amb el context històric en el qual han sorgit.

1332:E05 - Aplicar els conceptes i els enfocaments de la teoria sociològica, especialment les explicacions de les desigualtats socials entre classes, entre gèneres i entre grups ètnics, a la posada en pràctica de les polítiques públiques i a la resolució de les situacions de conflicte.

1332:E05.16 - Distingir els fenòmens socials subjacents a les polítiques i els conflictes educatius.

1332:E05.17 - Comparar la lectura dels fenòmens educatius des de diferents ideologies presents en la realitat social d'Espanya i de Catalunya, i

1332:E05.18 - distingir els fenòmens educatius subjacents a unes polítiques o a uns conflictes determinats.

1332:E08 - Avaluar les aportacions dels enfocaments sociològics a l'estudi de la cultura, l'educació, la interacció entre societat i medi ambient, la política social i el treball.

1332:E08.03 - Distingir els conceptes sociològics, així com els mètodes i les tècniques de recerca social comunament utilitzats per analitzar l'educació.

1332:E08.04 - Relacionar els conceptes, els mètodes i les tècniques utilitzats per analitzar l'educació amb els debats teòrics i metodològics generals.

1332:E09 - Analitzar problemes derivats de l'aplicació de polítiques públiques i de situacions de conflicte reconeixent la complexitat dels fenòmens socials i de les decisions polítiques que afecten la democràcia, els drets humans, la justícia social i el desenvolupament sostenible.

1332:E09.20 - Distingir els conceptes sociològics sobre l'educació que adopten els actors implicats en el sistema educatiu.

1332:E09.21 - Discriminar les explicacions de les desigualtats educatives entre classes, entre gèneres i entre grups ètnics que aquests actors donen per descomptades.

1332:E09.22 - Relacionar les explicacions de les desigualtats educatives amb els debats teòrics i metodològics generals.

1332:EES01 - Dominar els coneixements teòrics i aplicats de les diferents Ciències de l'Educació que li permetin desenvolupar la capacitat d'anàlisi i observació de la realitat social i educativa.

1332:E01.25 - Comprendre els referents teòrics i legals de les institucions educatives i demostrar un coneixement de la diversitat d'accions que comprèn el seu funcionament.

1332:G03 - Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

1332:G03.00 - Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

1332:T01 - Demostrar que es comprenen les anàlisis dels fenòmens socials presentades en llengua anglesa, i observar-ne els punts forts i febles.

1332:T01.00 - Demostrar que es comprenen les anàlisis dels fenòmens socials presentades en llengua anglesa, i observar-ne els punts forts i febles.

1332:T04 - Buscar fonts documentals a partir de conceptes.

1332:T04.00 - Buscar fonts documentals a partir de conceptes.

1332:T05 - Avaluar la qualitat del propi treball.

1332:T05.00 - Avaluar la qualitat del propi treball

Continguts

El programa s'estructura en 5 grans blocs:

I. INTRODUCCIÓ

1. Sociologia de l'educació i sociologia

2. L'evolució de les formes de transmissió cultural

II. TEORIES FUNCIONALISTES DE L'EDUCACIÓ

3. La relació entre educació i estratificació a la teoria funcionalista

4. La teoria del capital humà: context, contingut i influència en la sociologia de l'educació.

5. La crisi de l'educació i el debat sobre la igualtat d'oportunitats.

III. L'EDUCACIÓ I LA REPRODUCCIÓ DE LES DIFERENCIES SOCIALS: TEORIES CRÍTIQUES

6. El punt de vista weberià: el credencialisme de Randall Collins

7. Educació i reproducció cultural (I). La teoria de la reproducció.

8. Educació i reproducció cultural (II). La teoria dels codis educatius.

9. Marxisme i sociologia de l'educació: l'educació com a aparell ideològic de l'Estat.

10. Educació y reproducció econòmica: La teoria de la correspondència i la teoria de les xarxes educatives.

IV. LA NOVA SOCIOLOGIA DE L'EDUCACIÓ

11. L'aparició de la nova sociologia de l'educació: l'obertura de la caixa negra

12. Etnografia i sociologia de la educació: la teoria de l'etiquetatge i la seva influència en la investigació educativa

13. La teoria de les resistències educatives

V. EL SISTEMA ESCOLAR I LA REPRODUCCIÓ D'ALTRES FORMES DE DESIGUALTAT

14. Les desigualtats de gènere

15. Les desigualtats d'ètnia

Metodologia

L'assignatura combina classes magistrals amb seminaris de lectures i pràctiques. En concret es realitzaran 9 seminaris de lectura on cada parella d'alumnes farà una defensa i una crítica d'una de les lectures obligatòries del curs i 4 pràctiques on, a partir d'anàlisi de dades, interpretació d'entrevistes i altres materials, s'aprofundirà en els continguts teòrics del curs.

A continuació es pot veure la **programació del curs**, amb la distribució de classes teòriques, seminaris i pràctiques.

Data	Tipus	Bloc	Tema	Lectures obligatòries
13/09/2011	Teoria	Bloc 1	Presentació del curs i inici Bloc 1	
15/09/2011	Teoria	Bloc 1	Les corrents de la sociologia de l'educació. Durkheim	
20/09/2011	Teoria	Bloc 2	Teoria funcionalista	Parsons
22/09/2011	Seminaris	Bloc 2	<i>Seminari Parsons</i>	
27/09/2011	Teoria	Bloc 2	Teoria del capital humà	Shultz
28/09/2011	Seminaris	Bloc 2	Pràctica 1: teoria del capital humà	
04/10/2011	Teoria	Bloc 2-3	Crítiques a la teoria del capital humà	Thurow

	Seminari		<i>Seminari Thurow</i>	
06/10/2011	Seminari	Bloc 3	Seminari Bowles&Gintis	
11/10/2011	Teoria	Bloc 3	Teoria credencialista i inici Bourdieu	Bonal
13/10/2011	Seminari	Bloc 3	Pràctica 2: desigualtats	
18/10/2011	Teoria	Bloc 3	Bourdieu	Bourdieu
20/10/2011	Seminari	Bloc 3	<i>Seminari Bourdieu</i>	
25/10/2011	Teoria	Bloc 3	Bernstein	Bernstein 1 i 2
27/10/2011	Seminari	Bloc 3	<i>Seminari Bernstein 1</i>	
03/11/2011	Seminari	Bloc 3	<i>Seminari Bernstein 2</i>	
08/11/2011	Teoria	Bloc 3	Althusser, teoria de la correspondència i teoria de les xarxes educatives	Althusser
11/11/2011	Seminari	Bloc 3	<i>Seminari Althusser</i>	
15/11/2011	Teoria	Bloc 4	Teoria de les resistències	Willis
17/11/2011	Seminari	Bloc 4	Pràctica 3: actituds escolars	
22/11/2011	Teoria	Bloc 4	La nova sociologia de l'Educació	Rist
24/11/2011	Seminari	Bloc 4	Pràctica 4: la classe dividida	
29/11/2011	Teoria	Bloc 5	Desigualtats de gènere	Subitrats
01/12/2011	Seminari	Bloc 5	<i>Seminari gènere</i>	
06/12/2011	Teoria	Bloc 5	Desigualtats d'ètnia	Carabaña
08/12/2011	Seminari	Bloc 5	<i>Seminari Carabaña</i>	
13/12/2011	Examen			

Activitats formatives

Activitat	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes	23	0,92	1332:E01.21 , 1332:E01.22 , 1332:E01.23 , 1332:E02.14 , 1332:E05.16 , 1332:E05.18 , 1332:E08.04 , 1332:E08.03 , 1332:E05.17 , 1332:E02.15 , 1332:E02.13
Seminari	15	0,6	1332:E02.14 , 1332:E01.25 , 1332:T01.00 , 1332:T04.00 , 1332:G03.00 , 1332:E05.17
Tipus: Supervisades			
Tutoria	20	0,8	1332:E01.21 , 1332:E02.14 , 1332:E02.15 , 1332:E02.13 , 1332:E01.22 , 1332:E01.23

Tipus: Autònomes				
Lectura de textos, preparació de seminaris de lectura, elaboració de pràctiques, estudi.	77	3,08	1332:E01.21 , 1332:E02.13 , 1332:E02.15 , 1332:E05.17 , 1332:E08.03 , 1332:E09.20 , 1332:E01.25 , 1332:E09.21 , 1332:E08.04 , 1332:E05.18 , 1332:E05.16 , 1332:E02.14 , 1332:E01.23 , 1332:E01.22	

Avaluació

L'avaluació del curs consta de tres grans ítems:

1. Realització d'un examen a final de curs.

- Es tracta d'una activitat individual que es realitza a l'aula el darrer dia de curs.
- El pes de l'examen és del 50% de la nota.
- Fa mitjana a partir del 4

* Ja que a part de l'examen només hi ha una pràctica del curs que s'avalua a nivell individual es considera pertinent atribuir-li un valor del 50%.

1. Seminaris de lectura.

- Per parelles es realitzarà la defensa i la crítica d'una de les lectures obligatòries del curs.
- Els alumnes exposaran a classe la seva defensa i la seva crítica i lliuraran el power point que faran servir per a la presentació.
- El pes dels seminaris és del 25% de la nota.
- Abans de la presentació cal que cada grup de treball faci una tutoria obligatòria amb el o la docent responsable del curs.
- A principis de curs s'organitzaran els grups de treball i es distribuiran les lectures a analitzar.

1. Pràctiques.

- Es realitzaran 4 pràctiques durant el curs en les que s'aprofundiran en els continguts teòrics del mateix.
- Per a l'avaluació de les pràctiques compta: a) l'assistència i participació a les mateixes; b) el lliurament individual d'una de les pràctiques. Per aquest lliurament es caldrà fer una ampliació del que estrictament s'hagi treballat a classe.
- El pes de les pràctiques és del 25% de la nota.

Altres:

- No es permeten segones entregues de les pràctiques ni dels seminaris.
- Les correccions de les activitats d'avaluació es tornaran 15 dies després del seu lliurament.

Activitats d'avaluació

Activitat	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge

Examen	50%	5	0,2	1332:E01.21 , 1332:E02.13 , 1332:E02.14 , 1332:E05.16 , 1332:E05.18 , 1332:E09.22 , 1332:E05.17 , 1332:E02.15
Pràctiques	25%	5	0,2	1332:E01.23 , 1332:E05.16 , 1332:E05.18 , 1332:E09.20 , 1332:E08.04 , 1332:E08.03 , 1332:E05.17 , 1332:E09.21 , 1332:T05.00 , 1332:T04.00 , 1332:T01.00 , 1332:G03.00 , 1332:E01.25
Seminaris de lectura	25%	5	0,2	1332:E01.22 , 1332:E02.13 , 1332:E02.14 , 1332:E02.15 , 1332:E01.23

Bibliografia

Bibliografia obligatòria

(A principi de curs hi haurà disponible un dossier amb les lectures obligatòries).

- Althusser, L. (1985) "El aparato ideológico del estado escolar como aparato dominante" en Gras, A.(ed.) *Sociología de la educación. Textos fundamentales*. Madrid: Narcea.
- Bernstein, B. (1985 a) "Clases sociales, lenguaje y socialización" en *Revista Colombiana de Educación*. Vol. 15.
- Bernstein, B. (1985 b) "Clasificación y enmarcación del conocimiento educativo" en *Revista Colombiana de Educación*. Vol. 15.
- Bonal, X. (1998) *Sociología de la educación. Una aproximación crítica a las corrientes contemporáneas*. Barcelona: Paidós. Pàg: 76-86
- Bourdieu, P (1998) " Las estrategias de conversión" (*extret de la distinció*) a Fernández Enguita, M (comp.) *Sociología de la educación. Textos fundamentales*. Barcelona, Ariel
- Bowles, S.& Gintis, H. (1983) "El problema de la teoría del capital humano: una crítica marxista" en *Educación y sociedad*. Vol. (1)
- Carabaña, J, (1993) "A favor del individualismo y contra las ideologías multiculturalistas2 a *Revista de Educación*, vol 302, pp, 61-82.
- Durkheim, E (1998) " La educación, su naturaleza y su papel" a Fernández Enguita, M (comp.) *Sociología de la educación. Textos fundamentales*. Barcelona, Ariel
- Parsons, T. (1990) "El aula como sistema social: Algunas de sus funciones en la sociedad americana" en *Educación y Sociedad* vol. (6).
- Rist, R.G. (1990) "Sobre la comprensión del proceso de escolarización. Aportaciones de la teoría del etiquetaje" en *Educación y sociedad*, vol. 9.
- Schultz, T.W. (1983) "La inversión en capital humano" en *Educación y Sociedad*. Vol. (1).
- Subirats, M. & Brullet, C. (1988) *Rosa y azul. La transmisión de los géneros en la escuela mixta*. Madrid: Ministerio de Cultura. Instituto de la Mujer.
- Thurow, L. (1983) "Educación e igualdad económica" en *Educación y Sociedad*. Vol.(2).
- Willis, P. (1986) "Producción cultural y teorías de la reproducción" en *Educación y sociedad*, vol. 5.
- Willis, P. (1988) *Aprendiendo a trabajar*. Madrid: Akal.

Bibliografia complementària:

- Acker, S. (1994) *Género y educación. Reflexiones sociológicas sobre mujeres, enseñanza y feminismo*. Madrid: Narcea. Parte 2.
- Anyon, J. (1980) "Social Class and the Hidden Curriculum of Work" en *Journal of Education*. Vol. 162 (1).
- Apple, M.W. (1985) "El marxismo y el estudio reciente de la educación" en *Educación y Sociedad*. Vol. (4).
- Apple, M.W. (1986) *Ideología y curriculum*. Madrid: Akal.
- Apple, M.W. (1987) *Educación y Poder*. Barcelona: Paidós/MEC.
- Arnot, M. & Whitty, G. (1982) "From Reproduction to Transformation: recent radical perspectives on the curriculum from USA" en *British Journal of Sociology of Education*. Vol. 3 (1).
- Arnot, M. & Weiner, G. (1987) *Gender and the Politics of Schooling*. Londres: Hutchinson.
- Ball, S.J. (1989) *La micropolítica de la escuela. Hacia una teoría de la organización escolar*.

Barcelona: Paidós-MEC.

- Baudelot, C.&E., Roger (1987) *La escuela capitalista en Francia*. Madrid: Siglo XXI. Cap. 2.
- Bernstein, B. (1989) "Una crítica al concepto de educación compensatoria" en *Clases, códigos y control*. Vol. 1. Madrid: Akal.
- Boudon, R. (1983) *La desigualdad de oportunidades*. Barcelona: Laia.
- Bourdieu, P. & Passeron, J.C. (1977) *La reproducción. Elementos para una teoría del sistema de enseñanza*. Barcelona: Laia.
- Bourdieu, P. & Passeron, J.C. (1973) *Los estudiantes y la cultura*. Buenos Aires: Nueva Colección Labor.
- Bowles, S.&G., Herbet (1983) "La educación como escenario de las contradicciones en la reproducción capital-trabajo" en *Educación y sociedad*. Vol. (2).
- Bowles, S. & Gintis, H (1985) *La instrucción escolar en la América capitalista*. Madrid: Siglo XXI.
- Carnoy, M. (1982) *La educación como imperialismo cultural*. México: Siglo XXI.
- Carnoy, M.&L. Henry M. (1985) *Schooling and Work in the Democratic State*. State. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Collins, R. (1986) "Teorías funcionalista y conflictual de la estratificación educativa" en *Educación y Sociedad*. Vol. (5).
- Collins, R.(1989) *La sociedad credencialista*. Madrid: Akal.
- Durkheim, E. (1982) *Historia de la educación y las doctrinas pedagógicas*. Madrid: La Piqueta.
- Durkheim, E. (1990) *Educación y sociología*. Barcelona: Península.
- Fernández Enguita, M. (1985) *Trabajo, escuela e ideología. Marx y la crítica de la educación*. Madrid: Akal.
- Fdez. Enguita, M. (1989) "El rechazo escolar: ¿alternativa o trampa escolar?" en Ortega, F. et al. (Ed.) *Manual de sociología de la educación*. Madrid: Visor.
- Fernández Enguita, M. (1990) *La cara oculta de la escuela*. Madrid: Siglo XXI.
- Freire, P. (1990) *La naturaleza política de la educación. Cultura, poder y liberación*. Barcelona: Paidós-MEC.
- Giroux, H.A. (1983) *Theory and Resistance in Education. A Pedagogy for the Opposition*. New York: Bergin & Garvey.
- Giroux, H.A. (1990) *Los profesores como intelectuales. Hacia una pedagogía crítica del aprendizaje*. Barcelona: Paidós-MEC, Caps. 9 y 12.
- Hammersley, M. & Atkinson, P. (1983) *Ethnography: Principles in Practice*. London: RKP.
- Hammersley, M. & Woods, P.(ed.) (1995) *Género, cultura y etnia en la escuela. Informes etnográficos*. Barcelona: Paidós-MEC.
- Jencks, C. et al. (1972) *Inequality. A Reassessment of the Effect of Family and Schooling in America*. New York: Basic Books.
- Jencks, C. & Bane, M. (1985) "La escuela no es responsable de las desigualdades sociales y no las cambia" en Gras, A. (ed.) *Sociología de la educación. Textos fundamentales*. Madrid: Narcea.
- Lerena, C. (1981) "Acerca del desarrollo teórico de la sociología de la educación" en *Revista Internacional de Sociología* vol.(39).
- Lerena, C. (1986) *Escuela, ideología y clases sociales en España*. Barcelona: Ariel.
- Ortega, F. (1989) "La sociología de la educación en España" en Ortega, F. et al. (ed.) *Manual de Sociología de la Educación*. Madrid: Visor.
- Rosenthal, R. & Jacobson, L.F.(1985) "Pigmalion en clase" en Gras, A. (ed.) *Sociología de la educación. Textos fundamentales*. Madrid: Narcea.
- Sharp, R. & Green, A. (1975) *Education and Social Control*. London: Routledge and Kegan Paul.
- Sharp, R.(1988) *Conocimiento, ideología y política educativa*. Madrid: Akal.
- Subirats, M. & Brullet, C. (1988) *Rosa y azul. La transmisión de los géneros en la escuela mixta*. Madrid: Ministerio de Cultura. Instituto de la Mujer.
- Young, M.F.D. (1971) *knowledge and Control. New Directions for the Sociology of Education*. London: Collier MacMillan.
- Willis, P. (1988) *Aprendiendo a trabajar*. Madrid: Akal.
- Woods, P. (1986) *La escuela por dentro. La etnografía en la investigación educativa*. Barcelona: Paidós-MEC, Cap.1.